

Když dva dělají totéž, není to totéž...

23.03.2012 11:55

Magnae Moraviae fontes historici. Prameny k dějinám Velké Moravy. I. Annales et chronicae. Curaverunt Dagmar BARTOŇKOVÁ, † Lubomír HAVLÍK, Zdeněk MASARÍK, Radoslav VEČERKA. Vydaly Ústav klasických studií a Ústav archeologie a muzeologie, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Brno 2008 – Brunae MMVIII, 425 s. ISBN 80-254-1780-5

Po 42 letech se dostává do rukou historiků, archeologů a filologů v nákladu 500 kusů opět první díl pramenné edice „Magnae Moraviae fontes historici“, který se považuje za II. doplněné a přepracované vydání. Jde o počín jistě záslužný, neboť původní kritická edice, jejíž první svazek vyšel již v roce 1966, a která je dodnes ve světě hojně citována, je beznadějně rozebrána a nové generace historiků a archeologů, zabývající se nebo hodlající se zabývat dějinami Velké Moravy, volají již několik desetiletí po novém vydání celé pětisvazkové edice, která vycházela v Brně v letech 1966-1977. Edice zprostředkovávala odbornému čtenáři jak prameny *in extenso*, tak také byla opatřena českým překladem, kritickým aparátem a historickým výkladem. Obsahovala prameny nejen různé proveniencie, z různého teritoriálního a jazykového prostředí (latinské, řecké, staroslověnské, anglické, starohornoněmecké, arabské, perské etc.), vztahující se k dějinám Velké Moravy, ale také různého žánru, od kronik a letopisů, přes hagiografie a biografie, texty liturgické, geografická díla a cestopisy, památky právního charakteru až po diplomatický materiál (listiny, listy apod.).

Dnešní doba, s nedostatkem finančních prostředků a také s nedostatkem erudovaných pracovních sil, však nepřeje tomu, aby celé monumentální dílo a chlouba vydavatelské činnosti Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (někdejší Univerzity J. E. Purkyně) v Brně, v rámci jejichž prací (*opera*) kdysi vycházelo, spatřilo znovu – v patřičně aktualizované podobě (tj. doplněné o novou literaturu a edice, nové výklady, názory, závěry, upravený překlad apod.) – světlo světa v celé své velikosti, a proto dochází k vydání jakési náhražky, která se tváří jako původní dílo a přisvojuje si *epitheton ornans* „doplněné a přepracované vydání“.

V čem podle reeditorů, D. Bartoňkové a Z. Měřinského, spočívá doplnění a přepracování původního vydání. Oba se totiž domnívají, že stačí několik kosmetických úprav a je vymalováno.

Za přepracované vydání nelze ani v nejmenším považovat vypuštění a odstranění celé „Předmluvy“ k původnímu vydání MMFH I z roku 1966 (s. 7-11), napsanou L. Havlíkem, který se na řadě věcí podílel nejen autorsky, ale byl také iniciátorem celého díla a jeho hlavním editorem, ač je tak uveden až od III. svazku (*operi edendo praefuit*), což většina badatelů (zejména v tuzemsku), pracující s MMFH nerespektuje a cituje dílo anonymně, bez uvedení editora a jeho dalších spolupracovníků. Také „Úvod“ k I. svazku se od původní[1]ho poněkud liší. Přepracování zřejmě spočívalo v jeho zkrácení, rozuměj odstranění konce a místo něho umístění úvodních slov reeditorů z roku 2008, D. Bartoňkové a Z. Měřinského. V tom případě však neměli právo pod torzo původního „Úvodu“ napsat „Brno 1966“, protože jimi prezentovaný „Úvod“ takto v inkriminovaném roce nevypadal. A to pomíjím skutečnost, že ve vykuchaném a upraveném „Úvodu“ byl L. Havlík uveden pouze s titulem dr. (v původní verzi „Předmluvy“ z roku 1966 měl i CSc., nehledě na další tituly doc. a DrSc., které od té doby získal), zatímco ostatní oplývali všemi akademickými tituly, které v hojném počtu v mezidobí od roku 1966 až do roku 2008 nabyli. Bývalo dobrým zvykem, a v civilizovaném světě to platí dosud, že se v reedicích nejprve přetiskne v plném znění původní text, původní „Úvod“ a teprve za něj mohou reeditoři umístit ten svůj, aktuální, vztahující s[1]e k jejich reedici, aniž by vytrhli z původní, odstraněné „Předmluvy“ z roku 1966 poděkování tehdejšímu recenzentům a dalším spolupracovníkům a zařadili ho do svého „Úvodu“ z roku 2008. V něm měli poděkovat těm, kteří pomohli jim k vydání reedice, včetně svých mateřských ústavů.

Doplnění vydání také jistě nespočívá v tom, že před jméno zemřelého člena autorského kolektivu doplním křížek a k pramenům, které zpracoval, zkratku L.H. Ostatně L. Havlík psal také historické komentáře k pramenům, doplnil některé ediční úvody a vytvořil návrhy mapových příloh, které graficky zpracoval A. Šik. Zkratku L.H., kterou mu reeditoři přičkli, nikdy v žádném textu ani časopise nepoužíval, ale tuto novinářskou zkratku používá po léta v různých časopisech jeho dcera,

kteřá ovšem nemá s překlady textů nic společného. A totéž s křížkem platí i u jiných zemřelých aktérů, kterým autoři původního „Úvodu“ k I. svazku MMFH vyjádřili své poděkování – u R. Hoška a K. Palase.

Za ne příliš šťastné také považují vytrhnout ze IV. svazku edice MMFH (Brno 1971) některé další kroniky a letopisy v počtu sedmi, které se z technických důvodů do původního I. svazku nevešly, a doplnit je do reeditovaného I. svazku, i když tam svým charakterem bezpochyby patří. Reeditoři sice argumentují tím, že vydaný svazek je jakýmsi „překlenovacím“ článkem mezi edicí původní a tou, která bude vydána v budoucnu podle všech zásad kritické edice, tedy že je pouze „dočasný“. Ale všichni dobře známe parametry „dočasnosti“ a zřejmě reeditoři – podle způsobu jejich práce – nejen spěchali, ale také počítali s tím, že to bude na dlouhou dobu první a patrně také poslední reeditovaný svazek MMFH. Vypuštěním původní „Předmluvy“, zkrácením původního „Úvodu“ a vytržením některých kronik a letopisů ze IV. svazku MMFH a jejich zařazením do reeditovaného I. dílu došlo totiž k přestránkování prvního svazku a tím k následnému znehodnocení rejstříků, indexů, které vyšly jako V. svazek (*Indices*) MMFH v Brně v roce 1977 a byly vydány L. E. Havlíkem za přispění E. Trödlkové (excerpce I. [1] a II. svazku MMFH), L. Čajanové (excerpce III. svazku MMFH) a L. Havlíkové (excerpce IV. svazku MMFH, pomoc při sestavování indexů) – viz „Úvod“ k IV. svazku MMFH, Brno 1971, s. 8. Pro novou reedici jsou tedy původní rejstříky etnik a národností, historických osobností a autorů nepoužitelné a práce jejich tvůrců tak znehodnocena.

Za doplnění vydání na rozdíl od reeditorů nepovažují rovněž připojení jména J. Nechutové (*cum pleno titulo*) za stávající recenzenty původního díla F. Hejla a J. Ludvíkovského.

Za ne příliš korektní, pokládám také způsob, jakým reeditoři jednali či spíše nejednali s pozůstalými po jednom z autorů. Požádat je „per hubam“ (rozuměj ústně telefonicky), a to ještě prostřednictvím třetí osoby (jednoho z autorů), pár měsíců předem o povolení k reedici I. dílu MMFH bez upozornění na podstatné změny a zásahy do původního textu, za jaké považují nejen výše uvedené změny v úvodních pasážích, ale také „vykradení“ textů ze IV. svazku a jejich přemístění do I. dílu, a tím následné znehodnocení V. svazku a poškození jeho autora, je z hlediska autorského práva nepřipustné a z lidského hlediska neetické. A nazývat výše uvedenou činnost „doplněním“ a „přepřacováním“ a reedici pak považovat za „II. doplněné a přepracované vydání“ je nonsens.

Lubomíra Havlíková,
Historický časopis 57/1 (2009) 142-143

Addenda: Neetická je rovněž skutečnost, že autor V. svazku MMFH (Brno 1977) L. E. Havlík, který *operi edendo praefuit* a také *curavit*, nedostal k tomuto svazku copyright (autorská práva), která má k ostatním svazkům podobně jako další spoluautoři, a která v tomto případě získala Universita J. E. Purkyně v Brně, dnes MU, přestože Havlík je nejen autorem indexů, ale také rozsáhlé úvodní studie o dějinách Velké Moravy (s. 9-34) a jediným autorem V. dílu. Že by to souviselo s jeho tehdejšími několikaletými řízeními o habilitaci, při němž se mj. jednou ztratily všechny materiály?

A to ještě musel L. E. Havlík jako hlavní editor (redaktor) opravovat snad filologicky správné, ale historicky nesmyslné překlady z latiny od D.B. a J. L.

A tak nezbyvá než povzdechnout si s klasikem G. B. Shawem a lapidárně konstatovat: "S překladem je to jako s ženou: je-li krásný, není věrný (*tj. přesný*), je-li věrný (*tj. přesný*), není krásný."

Magnae Moraviae fontes historici I-V, operi edendo praefuit L. E. Havlík aneb jak je to s autorskými právy

23.03.2012 11:57

Prameny k dějinám Velké Moravy. I. Annales et chronicae. Curaverunt Dagmar BARTOŇKOVÁ, † Lubomír HAVLÍK, Zdeněk MASARŽÍK, Radoslav VEČERKA. Vydaly Ústav klasických studií a Ústav archeologie a muzeologie, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Brno 2008 – Brunae MMVIII, 425 s. ISBN 80-254-1780-5

Po čtyřiceti dvou letech se dostal do rukou historiků, archeologů a filologů v nákladu 500 kusů opět první díl pramenné edice „Magnaе Moraviae fontes historici“ jako „II. doplněné a přepracované vydání“ původní edice. Jde o počín jistě záslužný. Původní kritická pětidílná edice pramenů k dějinám Velké Moravy, jejíž první svazek vyšel již v roce 1966, a která je dodnes u nás i v zahraničí badateli hojně citována, je totiž beznadějně rozebrána. A nové generace historiků, archeologů a filologů i nadšených zájemců z řad laické veřejnosti, zabývajících se nebo hodlajících se zabývat historií staré Moravy, velkomoravské říše, problematikou cyrilometodějské mise a otázkami cyrilometodějské tradice, volaly již řadu let po novém vydání celé pětisvazkové edice, která vycházela v Brně v letech 1966-1977 (I. svazek byl vydán Praha – Brno, II.-V. v Brně).

Edice zprostředkovávala odbornému čtenáři prameny *in extenso*, prameny, které byly dílem přejaty ze starších edic, dílem šlo o nově editovaná díla, která tak byla v MMFH publikována poprvé, tedy jako *editio princeps* (šlo především o některé právní písemné památky vzniklé na moravském území). Edice obsahovala středověké prameny rozdílné provenience, z různého teritoriálního a jazykového prostředí (latinské, řecké, staroslověnské, staroanglické, starohornoněmecké, arabské, perské etc.), vztahující se k staromoravskému a velkomoravskému území. Také žánrově byla edice velmi bohatá, od kronik a letopisů, přes hagiografie a biografie, texty liturgické, geografická díla a cestopisy, památky právního charakteru až po diplomatický materiál (listiny, listy aj.), které pocházely nejen z období, kdy existovala stará Morava a velkomoravská říše, ale také z období časově mladších, tj. kdy se objevovaly v pozdějších písemných památkách, v nových i v opisech starých památek, reminiscence na období Velké Moravy. Edice tak napomáhala osvětlovat fenomény jako „stará Morava“ a „velkomoravská říše“, stejně jako existenci pojmů „(velko)moravské právo“, „(velko)moravské písemnictví“, „(velko)moravská hagiografie“, „(velko)moravská liturgie“, „(velko)moravský každodenní život“.

Všechny prameny editované v 60.-70. letech 20. století byly opatřeny nově kritickým aparátem, novým historickým výkladem a poznámkami a, což bylo pro českého čtenáře důležité a podstatné, protože edice pracovala s množstvím jazykově bohatého, různorodého materiálu, českým překladem. Tím se stala edice přístupnou nejen široké vědecké obci, ale také laické veřejnosti. Podobně jako MMFH tehdy, zhruba v polovině 20. století, začaly vznikat všechny „národní“ edice, v nichž byly prameny k dějinám slovanských států a Slovanů přeloženy do národních jazyků. V Polsku to byla a je vycházející série *Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian* (řada řecká, latinská etc.), v Bulharsku editované *Izvori za bălgarskata istorija* (s řadou řeckých (*GIBI*), latinských (*LIBI*), židovských (*EIBI*) a tureckých (*TIBI*) pramenů), v Srbsku publikované *Izbori za istoriju naroda Jugoslavije* nebo v Rusku vydávaný *Svod drevnějšich pis'mennych izvestij o slavjanach* (*Corpus testimoniorum vetustissimorum ad historiam slavicum pertinentium*).

V čem podle reeditorů, D. Bartoňkové a Z. Měřinského, spočívá doplnění a přepracování původního vydání. Oba se totiž domnívají, že stačí několik malých kosmetických úprav.

Za „doplnění a přepracování“ nelze ani v nejmenším považovat vypuštění a odstranění celé „Předmluvy“ k původnímu vydání MMFH I z roku 1966 (zde s. 7-11), která byla napsána L. Havlíkem. Ten se na svazcích edice podílel nejen autorsky, ale byl také iniciátorem celého díla, jak to dokládá objemná složka korespondence zachovaná v jeho pozůstalosti, a jeho hlavním editorem, ač je tak uveden až od III. svazku (*operi edendo praefuit Lubomír E. Havlík*). Navíc autorství V. svazku edice MMFH cele přísluší L. Havlíkovi. Tuto skutečnost však řada badatelů, kteří pracují s MMFH (zejména v tuzemsku či v bývalém tuzemsku, tj. na Slovensku), nerespektuje a cituje dílo anonymně, bez uvedení editora a jeho dalších spolupracovníků, ač u jiných pramenných edic, jako jsou např. MGH nebo FRB, editory citují.

Také „Úvod“ k I. svazku, sepsaný rovněž Havlíkem, se od původního poněkud liší. Přepřacování zřejmě spočívalo v jeho zkrácení, tj. odstranění některých pasáží, a místo nich umístění úvodních slov reeditorů z roku 2008, D. Bartoňkové a Z. Měřinského, kteří navíc sebrali z textu původního „Úvodu“ poslední, děkovnou část, kterou doplnili o několik titulů a křížků a kterou přiřadili na závěr svého úvodu. V tom případě však neměli právo pod torzo původního „Úvodu“ napsat „Brno 1966“, protože jimi prezentovaný „Úvod“ takto v inkriminovaném roce nevypadal. A to pomímám skutečnost, že v jimi vykuchaném a takto upraveném „Úvodu“ byl L. Havlík uveden pouze s titulem dr. (v původní verzi „Předmluvy“ z roku 1966 měl i CSc., nehledě na další tituly doc. a DrSc., které od té doby získal), zatímco ostatní oplývali všemi akademickými tituly, které v hojném počtu v mezidobí, od roku 1966 až do roku 2008, nabyli. Bývalo dobrým zvykem, a v civilizovaném světě to platí dosud, že v reedicích nový editor nejprve přetiskne v plném znění původní text původního „Úvodu“ a teprve za něj mohou reeditoři umístit ten svůj, aktuální, vztahující se k jejich reedici, aniž by vytrhli z původní, odstraněné „Předmluvy“ z roku 1966 poděkování tehdejšími recenzentům a dalším spolupracovníkům a zařadili ho do svého „Úvodu“ z roku 2008. V něm měli poděkovat všem těm, kteří jim v roce 2008 napomohli k vydání reedice, tj. včetně svých mateřských ústavů (Ústav klasických studií FF MU v rámci výzkumného záměru MŠMT ČR č. MSM0021622435 a Ústav archeologie a muzeologie FF MU v rámci výzkumného záměru MŠMT ČR č. MSM0021622427, v reedici na s. 4 vypadla z čísla výzkumného záměru jedna nula) a včetně jména vědecké recenzentky prof. J. Nechutové, jména připojeného za stávající recenzenty původního díla prof. F. Hejla a prof. J. Ludvíkovského. To však rovněž nepovažuji na rozdíl od reeditorů za „doplnění a upravení“ vydání. Navíc jim zde chybí poděkování dr. V. Kyasovi, který spolu s F. Hejlem recenzoval IV. svazek MMFH, z něhož reeditoři část materiálu převzali.

Doplnění vydání také jistě nespočívá v tom, že před jméno zemřelého člena autorského kolektivu L. Havlíka doplním křížek. A totéž s křížkem platí i u jiných zemřelých, kteří větší či menší hřivnou přispěli ke zdaru edice a kterým autoři původního „Úvodu“ k I. svazku MMFH vyjádřili své poděkování – u prof. J. Ludvíkovského, prof. F. Kalouska, prof. R. Hoška a doc. K. Palase.

Rovněž tak nelze považovat za doplnění vydání připsání šifry L.H. za prameny, k nimž Havlík zpracoval úvody a komentáře a které podle reeditorů údajně přeložil (viz níže). Ostatně L. Havlík připravil a napsal „Praefatio“, „Předmluvu“ (zde podepsán explicitně) i „Úvod“ k I. svazku v původní edici (stejně jako „Úvody“ v dalších svazcích), provedl také výběr pramenů (zčásti společně s D. Bartoňkovou) a vedle vlastních historických komentářů k pramenům, doplnil také některé ediční úvody (zejména D. Bartoňkové, viz „Předmluva“ k I. svazku z roku 1966, s. 16) a vytvořil návrhy mapových příloh, které graficky zpracoval A. Šik. Šifru L.H., kterou mu reeditoři přiřkli, však nikdy v žádném textu ani časopise nepoužíval, ale používá ji po léta jeho dcera, která ovšem nemá s těmito texty pramenů nic společného.

Za ne příliš šťastnou považuji skutečnost, že reeditoři Z. Měřinský a D. Bartoňková ve snaze zkompletit I. svazek MMFH, obsahující historické prameny, vybrali z IV. svazku edice MMFH (B. Supplementa, s. 367-439, Brno 1971) sedm kronik, které nebyly z technických důvodů do původního I. svazku dokončeného již v roce 1963 zařazeny, stejně jako vybrali doplňky některých již uvedených provosvazkových letopisných pramenů a dodali je do reeditovaného I. svazku, i když tam svým charakterem bezpochyby patří. Vypuštěním původní „Předmluvy“, zkrácením původního „Úvodu“ a vytržením některých kronik a letopisů ze IV. svazku MMFH a jejich zařazením do reeditovaného I. dílu došlo totiž k přestránkování prvního svazku a tím k následnému znehodnocení rejstříků (indexů), které vyšly jako V. svazek (*Indices*) MMFH v Brně v roce 1977 (na přebalu 1976) a byly vydány L. E. Havlíkem za přispění E. Trödlarové (excerpce I. a II. svazku MMFH), L. Čajanové (excerpce III. svazku MMFH) a L. Havlíkové (excerpce IV. svazku MMFH, srovnej „Úvod“ k IV. svazku MMFH, s. 8). Pro novou reedici I. svazku MMFH jsou tedy původní rejstříky etnik a národností, historických osobností a autorů nepoužitelné. Práce jejich tvůrců byla znehodnocena a uživatel nového, reeditovaného I. svazku nemá po ruce žádná vodítka, žádné pomocné ukazatele, jak se v něm rychle orientovat. A to nemluvím o tom, že, pokud chtěli reeditoři I. svazek doplňovat, spousta historických textů, které svým charakterem do I. svazku také patří, je ještě ve III. svazku MMFH (C. *Textus historici*

varii, s. 281-442). Vše bylo vyřešeno polovičatě, podle zásady, „aby se vlk nažral a koza zůstala celá“ a přesouvačům textů ani nevadilo, že L. Havlík, vedle autorského podílu, IV. svazek MMFH *operi edendo praefuit*.

Navíc bylo sedm „kusů“ převzatých z IV. svazku MMFH opatřeno šifrou L. H. jako překladatele („Přel. L.H.“). Netuším proč? Havlík sice ke všem sedmi udělal úvody a historické komentáře (viz MMFH IV, s. 8), ale přeložil z nich pouze dva: *Chronicon (patriarcharum Aquilejensium) alterum* (MMFH IV, s. 403, nové MMFH I, s. 266) a *Andreas Dandolo, Chronicon Venetum* (MMFH IV, s. 421, nové MMFH I, s. 332). Ostatní překlady jsou dílem jiných osob: *Martinus Opaviensis, Chronicon pontificium et imperatorum* (MMFH IV, s. 416, nové MMFH I, s. 292) byl přeložen J. Ludvíkovským (viz MMFH IV, s. 8) a ostatní texty: *Historia episcoporum Pataviensium et ducum Bavariae* (MMFH IV, s. 404, nové MMFH I, s. 267), *Notae de episcopis Pataviensibus* (MMFH IV, s. 407, nové MMFH I, s. 277), *Thomae archidiaconi Historia Salonitanorum pontificium atque Spalatensium* (MMFH IV, s. 409, nové MMFH I, s. 279) a *Augustini Olomucensis episcoporum Olomucensium series* (MMFH IV, s. 433, nové MMFH I, s. 348) přeložila sama jedna z reeditorů – D. Bartoňková (viz MMFH IV, s. 8). Navíc v reeditorii upraveném původním „Úvodu“ k I. svazku MMFH z roku 1966, kde pouze stálo, že „všechny latinské texty přeložila Dagmar Bartoňková“, je uvedeno, že D. Bartoňková „přeložila téměř všechny latinské texty“ a že Havlík „přeložil několik kratších latinských textů“. Dva překlady však nejsou několik. A zcela chybí uvedení jména J. Ludvíkovského, který přeložil z reeditorických doplňků jeden text. A nejlepší nakonec: již v Úvodu ke IV. svazku MMFH bylo na s. 8 uvedeno, že „dr. D. Bartoňková (filosofická fakulta UJEP)“ v oddíle B přeložila výše uvedené čtyři texty.

Upraveným vydáním nejsou jistě také některé gramatické změny v psaní výše uvedených názvů děl (např. *Aquilejensium* → *Aquileienseium*, nové MMFH I, s. 266), ani úprava záhlaví (např. Sbírka pramenů (*Fontium conspectus*) → Sbírka hlavních pramenů (*Fontium conspectus*), nové MMFH I, s. 415).

A nazývat všechny výše uvedené činnosti „doplněním“ a „přepřacováním“ a reedici pak považovat za „II. doplněné a přepřacované vydání“ je nonsens.

Za nekorektní pokládám také způsob, jakým reeditoři jednali či spíše nejednali s pozůstalými po jednom z autorů. Požádat je pouze telefonicky prostřednictvím třetí osoby (jednoho ze spoluautorů) pár měsíců předem o povolení k reedici I. dílu MMFH, a to bez jakéhokoliv upozornění na podstatné změny a zásahy do původního textu, za jaké považují nejen výše uvedené změny v úvodních pasážích, ale také „vyjmutí“ textů ze IV. svazku, jehož byl Havlík hlavním editorem, a jejich přemístění do I. dílu, a tím následné znehodnocení V. svazku a poškození jeho zemřelého autora, je z hlediska autorského práva nepřipustné a z lidského hlediska neetické. O poslání nějakých korektur nebo náhledu „nového“ textu ani nemluvě.

Zarážející a neetická je rovněž skutečnost, že autor V. svazku MMFH L. E. Havlík, který *operi edendo praefuit* a také *curavit*, nedostal k tomuto svazku copyright (autorská práva), která měl u předchozích svazků (podobně jako ostatní spoluautoři) a která v tomto případě získala Univerzita J. E. Purkyně, dnes Masarykova, v Brně, přestože Havlík je nejen autorem indexů, ale také rozsáhlé úvodní studie o dějinách Velké Moravy (s. 9-34) a jediným autorem V. dílu a nikdy nebyl kmenovým pracovníkem FF tehdejší UJEP v Brně, aby byl tímhle způsobem postižen.

Reeditoři sice argumentují tím, že jimi nově vydaný I. svazek MMFH je jakýmsi „překlenovacím“ článkem mezi edicemi původní a tou, která má být vydána v budoucnu podle všech parametrů (nové MMFH I, s. 11), a že je tedy pouze „dočasný“. Ale všichni dobře známe parametry „dočasnosti“. Zřejmě reeditoři s vydáním velmi spěchali, ať již je popoháněl finanční a publikační tlak, nebo osobní, prestižní důvody. Jak se zdá, šlo jim spíše o jejich osobní zviditelnění, případně zviditelnění jejich domovských institucí, než o odvedení kvalitní práce. Vzhledem k použitým pracovním „metodám“ a finančním možnostem humanitních pracovišť počítali patrně i s tím, že to bude na dlouhou dobu první a také poslední reeditovaný svazek MMFH. Bohužel, reeditovaný svazek, přestože má nový pěkný vnější kabát, dělá původní edici, která měla ve své době adekvátní vědecké parametry kladené tehdy na vydávání edic a byla na vysoké odborné výši a úrovni, jen ostudu a svými

parametry dnes již neodpovídá parametrům kladeným na edice 21. století či 3. tisíciletí. Kdyby vydavatelé I. svazek MMFH pouze fototypicky přetiskli nebo naskenovali v původní verzi – bez svého „doplnění a přepracování“ – nadělali by méně škody a neznehodnotili by svým diletantským, ahistorickým přístupem k vědecké práci původní pětidílné vydání edice „Magnaе Moraviae fontes historici“.

Dnešní společnost však trpí nejen nedostatkem finančních prostředků, ale také nedostatkem erudovaných pracovních sil. Je sužována krizí financí a stále se prohlubujícím deficitem hlubokého humanitního vzdělání; nestačí studovat pouze povrchní politologie, religionistiky, andragogiky či environmentální studia a jím podobné synkretické, ale do hloubky nejdoucí obory. Dnešní doba tak málo přeje tomu, aby celé monumentální dílo „Magnaе Moraviae fontes historici“ – kdysi chloubou vydavatelské činnosti Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (někdejší Univerzity J. E. Purkyně) v Brně, v rámci jejíž prací (*Opera Universitatis Purkynianae Brunensis, Facultas Philosophica*: sv. 104, 118, 134, 156, 206) vycházelo – spatřilo znovu světlo světa v celé své šíři a velikosti. Vydát edici či jeden její svazek téměř po půl století předpokládá ovšem – pokud ji nechci beze změn přetisknout – publikovat ji v patřičně aktualizované podobě, tj. vydat prameny doplněné na základě nových výzkumů o novou literaturu a edice, opatřit je nově doplněnými úvody a historickými výklady, představit nové přínosy bádání k překladu, případně jeho úpravy, apod. Vydát a předložit odbornému i laickému čtenáři jakousi náhražku, která nesplňuje ani jedno ani druhé a která se tváří jako původní dílo a přisvojuje si *epitheton ornans* „doplněné a přepracované vydání“, není řešení.

Lubomíra Havlíková
Slovanský přehled 95 (2009) 527-531

Addenda: Podobně se dva z autorů MMFH, D. Bartoňková a R. Večerka, pasovali na hlavní (re)editory MMFH II (Praha: KLP-Koniasch Latin Press 2010, ISBN 978-80-8691-93-7) a MMFH III (Praha: KLP-Koniasch Latin Press 2011, ISBN 978-80-86791-23-4), kterými v prvních vydání MMFH I-V (I. sv. Praha-Brno, II.-V. Brno 1966-1977) nikdy nebyli a ve druhém vydání MMFH žádné rozšíření a doplnění, jak prezentovali, neprovedli. Jen nadělali v celé edici zmatky jako reeditoři D. Bartoňková a Z. Měřinský u MMFH I. Doufejme jen, že se všichni tři nepustí jako samozvaní reeditoři také do IV. svazku, z něhož část již vykuchali do I. svazku reedice MMFH a také do V. svazku MMFH, na němž se vůbec nepodíleli a nedělali zhola nic, ač si tehdejší UJEP (dnes MU) osobovala na V. svazek copyright. Navíc (spolu)nakladatel reedice II. a III. svazku MMFH J. K. Kroupa nerespektoval písemné sdělení dědiců autorských práv a měl již potíže s vydavatelskou činností v Ústavu klasických studií (dnes FLÚ) AV ČR.

Svého "reeditorství" MMFH profesor Z. Měřinský, člen Vědecké rady AV ČR, umně využil ve svém bezpoznámkovém díle *České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu II*, v němž nejen publikoval české překlady pramenů k dějinám Velké Moravy z MMFH I-IV, ale rovněž někdy téměř doslova opsal či převyprávěl věcné poznámky a historické komentáře jejich autora L. E. Havlíka, uvedené v obou vydání MMFH I-IV pod publikovanými texty, a sám sebe uvedl jako autora poznámek (Z.M.). Přitom o jejich skutečném autorovi, tedy o L. E. Havlíkovi, je čtenář a uživatel pramenů informován v úvodech k jednotlivým dílům jejich prvního vydání.

=====

Je to Kocourkov a zlodějna aneb "reedice" MMFH II, III a IV

07.01.2013 12:47

Magnaе Moraviae fontes historici II, 2. vydání, Praha: KLP – Koniasch Latin Press 2010 a totéž platí pro MMFH III, 2. vydání, Praha: KLP 2011 i pro MMFH IV, 2. vydání, Praha: KLP 2013

Autorský copyright a autorská práva k 2. vydání MMFH II smrtí autorů doc. L. Havlíka a prof. J. Ludvíkovského nezanikají, jak se domnívají „reeditoři“ II. svazku D. Bartoňková a R. Večerka podobně jako jeho vydavatel KLP – Koniasch Latin Press Praha (T. Kroupová – J. K. Kroupa, Praha 6). Autorská práva platí a trvají od jejich smrti 70 let. Když již to neví „reeditoři“, měl by to přinejmenším vědět vydavatel publikace. Proto není možné uvádět u zemřelých autorů doc. Havlíka (a to "reeditoři" ani neví, že byl DrSc. a vedle autorského podílu také hlavním editorem 1. vydání MMFH I-V) a prof. Ludvíkovského pouze copyright 1. vydání MMFH II z roku 1967, ale oba jako autoři (nebo jejich dědicové) vlastní copyright také k 2. vydání z roku 2010 a nelze je jednoduše z copyrightu vyselektovat (viz s. IV, MMFH II, 2010). Nota bene, když jsou oba dva zemřelí autoři uváděni na straně 316 v tiráži téže publikace v rámci celého autorského kolektivu jako jeho součást a v předmluvě "reeditoři" vyjmenovali, kolik toho a co doc. Havlík a prof. Ludvíkovský v MMFH II udělali.

Podle § 8 zákona o spoluautorství, právo autorské k dílu, které vzniklo společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů do doby dokončení díla jako dílo jediné (dílo spoluautorů), přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně, a proto nelze, aby jeden či dva z autorů, tj. D. Bartoňková a R. Večerka, suplovali ostatní autory či jejich dědice, aniž je oslovili a dostali k jejich zastupování řádné povolení (§ 95). U „reedice“ MMFH tak FF MU v Brně (1. svazek) a KLP – Koniasch Latin Press Praha (2., 3. a 4. svazek) v roli jejich vydavatelů poškozují cizí autorská práva (**autorský zákon č. 121/2000 Sb. § 11, odst.5; č. 121/2000 Sb. § 40, § 41**). Stejně jako u „reedice“ 1. svazku (viz recenze výše) „reeditoři“ pouze doplnili a aktualizovali (tj. nehodící se části vyškrtli). „Úvod“ – předmluvu z původního 1. vydání z roku 1967 a podepsali se pod ni, aniž ji tak celou psali. Hlavně, že v ní uvedli a čtenáři slíbili, že v „reeditovaném“ svazku, rozšířeném o jeden text (*Liturgický kánon Dimitriji Soluňskému*), bude souhrnně uvedena literatura tak, jak byla na konci 2. svazku 1. vydání MMFH, ale ať člověk hledá, jak hledá, na konci 2. „reeditovaného“ vydání MMFH II nikde nic.

Je nestoudné, že na jedné z titulních stran 2. vydání MMFH II, III i IV „reeditoři“ a nakladatel KL – Koniasch Latin Press Praha (Kroupová – Kroupa) uvedli „*All rights reserved...*“ a osobují si právo udělovat ostatním souhlas na jakoukoliv formou další šíření textu „reeditovaných“ svazků MMFH jen na základě svého předchozího písemného povolení (*the prior written permission*). A u reeditovaných svazků opět chybí L. Havlík jako hlavní editor svazku (operi edendo praefuit L. Havlík), jak byl uveden u 1. vydání MMFH. A zemřelí L. Havlík, I. Hrbek, J. Ludvíkovský, J. Segert, E. Štolbová z MFH III a zemřelí K. Haderka, L. Havlík, J. Ludvíkovský, J. Vašica z MMFH IV nebo jejich dědicové mají mít copyright nejen k 1. vydání z let 1969 (MMFH III) a 1971 (MMFH IV), jak napsalo vydavatelství KLP, ale, jak připomínají "reeditoři", protože jsou autory ("*Selection of texts, Czech translation, and commentaries by...*"), také k jejich 2. vydáním z let 2011 (MMFH III) a 2013 (MMFH IV). Jak může být někdo vydavatelem a nakladatelem, když o této činnosti nemá ani elementární právní znalosti, tj. základní znalosti svých povinností a práv jiných. *Nota bene*, nakladatelství KLP - Koniasch Latin Press Praha mělo už "své úcty" s Ústavem klasických studií AV ČR (dnes Kabinet pro klasická studia Filozofického ústavu AV ČR, v.v.i.). Etické a morální problémy nemá J. K. Kroupa ani z toho, že jako někdejší člen "revoluční" vědecké rady KŘŘL ČSAV "vyakčnil" společně s J. Bažantem, V. Vavřínkem a dalšími v roce 1990 L. E. Havlíka, tehdy jediného a po M. Paulové druhého docenta byzantologie v ČR a nestraníka, z redakční rady časopisu Byzantinoslavica. A teď tyje z jeho práce! Fuj!

Publikaci k tisku doporučily reality předchozích poměrů a zákonů neznalé recenzentky prof. J. Nechutová a dr. H. Karlíková (II. svazek, 2010) a tytéž + rodinný příslušník "reeditorky" prof. A. Bartoněk (III. svazek, 2011; IV. svazek, 2013).

Co říci závěrem: Reedici MMFH I-IV D. Bartoňková a spol. (FF MU, Brno) a J. K. Kroupa (KLP-Koniasch Latin Press, Praha) pošpinili nejen světovou vědeckou pověst a autoritu, ale i památku doc. PhDr. Lubomíra E. Havlíka, DrSc., hlavního editora, autora i překladatele.